

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. kovo 25 d. *

LPKTS valdybos posėdyje

Kovo 19 dieną LPKTS buveinėje įvyko paskutinis šios kadencijos valdybos posėdis. Svarbiausius praėjusių dvejų metų darbus aptarė LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas. Jis sakė, kad dauguma nuveiktu darbų – tėstinių, pradėti ir puoselėti anksčiau buvusių vadovų. Tai – sąskrydis „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje, žygiai „Partizanų takais“ Dainavos, Kęstučio, Tauro, Žemaičių, Algimanto apygardose, LPKTS jaunesniosios kartos sąskrydžiai Pakruojoje ir Šilalėje, dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“ Kaune. Kita svarbi veikla – projektinė, suteikianti ne tik finansinę paspirtį, bet ir įpareigojanti atlikti kai kuriuos labai svarbius darbus. „Galime didžiuotis nuveiktais darbais ir tuo, jog mūsų or-

ganizacijos veiklos planai įvykdyti su kaupu“, – sakė pirmininkas.

Jis pasidžiaugė, kad pavyko rasti ryšį su Kauno technologijos universitetu ir sukurti naują modernesnį LPKTS internetinį puslapį, kad išsiplėtė Kauko ir Druskininkų tremties ir rezistenčios muziejų problemos, kad valdžios institucijos atsiliepia į mūsų rezoliucijas, nevengia susitikti su LPKTS atstovais. G. Rutkauskas padėkojo visiems valdybos nariams už bendrą darbą.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė pateikė valdybos darbo ataskaitą. Ji sakė, kad vis dar plaukia atsakymai iš savivaldybių dėl transporto skyrimo LPKTS filialų nariams atvykti į respublikinius sajungos renginius.

(keliamas į 8 psl.)

Šv. Velykos kaip paradoksali revoliucija

Prieš daugiau nei du tūkstančius metų prasidėjo revoliucija, radikalai pakeitusi istoriją ir daugelio žmonių mąstymą. Tai keičiausiai visų laikų revoliucija. Jos ištakose nebuvo ginkluotos minios, karinio herojiškumo, net pergalės trimitai tylėjo. Tebuvo sauvelė žvejų, muitininkų, valkatių – tikrai nepretenduojančių į visuomenės elitą, kurie sekė paskui dailidės sūnų, kalbėjusi didingus, bet kartu bauginančius ir neįtikinančius dalykus. Pavyzdžiu, kad Jis yra Dievo sūnus, kad Dangaus Karalystė iškovoja ne kardu, bet tikėjimu, turime mylėti savo priešus, palaiminti kenčiantieji ir vargstantieji, turtus turime krautis širdyje, o ne kišenėse.

Jau daug vėliau Jėzus pradėtas vaizduoti kaip švelnumo įsikūnijimas, per anksti gimus humanistas, kurio nesuprato neišprususi ir pikta minia. Suprantu, kad paprasčiau jį priimti kaip moralės reformatorių, besipiktinanti vergove, raginantį neduoti „grąžos“, bet atsukti kitą skruostą, nesibodintį lankytis visuomenės atstumtujų namus,

gydantį ligonius. Toks Jėzaus paveikslėlis gražus tarsi Velykų margutis.

Tačiau evangelistai, krikščionys kankiniai, šventieji griauna tokį patogų Dievo paveikslėlį. Jie kalba apie Dievą, kuris nesitenkina pasaulio papuosalo vaidmeniu, kuris visai nepanašus į raminantį psychoterapeuto balsą, kuris įsiveržia tarsi uraganas, apverčia aukštyn kojomis patogias vertybų hierarchijas ir tvirtina, jog visa tai, į ką laikomės įsikibę, mus žudo. Ir visą šią sumaištį Jis dar pavadina Geraja Naujiena. Kryžių pavadina vienintelėmis du rimis į laisvę.

Sventasis Paulius viename iš savo laiškų aiškiai rašo, kad krikščionybės žinia apie nukryžiuotą ir prisikėlusį Dievą pasaulio akyse yra papiktinimas ir kvailystė. Jei norime suprasti krikščionybės revoliuciją, turime priimti šiuos žodžius rimtai. Téra tik dvi galimybės – arba Jėzus yra Dievo sūnus, arba šarlataanas. Galime tiesi iji rankas arba mesti akmenį.

(keliamas į 8 psl.)

Sveikiname šv. Velykų proga!

Mieli buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, Laisvės kovų dalyviai, Lietuvos patriotai, „Tremtinio“ skaitytojai,

Sveikiname Kristaus Prisikėlimo šventės proga. Pasitikdami šią šventę pamirškime nesutarimus, pasidžiaukime bundančią gamta, širdies šilumą ir gėri skleiskime visiems aplinkiniams.

Šv. Velykų rytą didingai skambantys bažnyčių varpai teikvevia įveikti kasdienio gyvenimo sunkumus, kurti tiesa ir laisve pagrįstą Tėvynės dabartį ir ateitį.

**LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdyba,
„Tremtinio“ redakcija**

Nuoširdžiai sveikinu visus „Tremtinio“ skaitytojus ir jų artimuosius šv. Velykų proga.

Linkiu, kad Kristaus Prisikėlimo šventė būtų šviesi ir džiugi, kad Velykų rytmečio varpų skambėsys pakeltų jūsų dvasią ir šventės nuotaika ilgam išlikti širdyje. Tegul Kristaus Prisikėlimo švesa sutirpdo abejingumo ir nepasitikėjimo ledus, tesuartina artimųjų širdis, tepaskatina viltis ir pasitikėjimą ateitimis. Būkite sveiki ir stiprūs!

**LR Seimo narė, TS-LKD PKT frakcijos pirmininkė
Vincē Vaidevutė Margevičienė**

Balandžio 2 d. (šeštadienį) 10.30 val. Kauno igulos karininkų ramovėje (A.Mickevičiaus g.19, Kaune) įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos ataskaitinis rinkiminis suvažiavimas.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos XXIII suvažiavimo darbotvarkė

9–10.30 val. delegatų registracija,

10.30 val. suvažiavimo pradžia,

10.55 val. suvažiavimo svečių pasiskymai,

11.15 val. LPKTS pirmininko, LPKTS valdybos veiklos ataskaita. LPKTS metinė finansinė ataskaita, Revizijos, Etikos ir procedūrų komisių ataskaitos,

11.55 val. pasiskymai dėl ataskaitų, LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 1, 2, 3) dėl ataskaitų tvirtinimas,

12.20 val. LPKTS pirmininko, valdybos, Revizijos komisijos, Procedūrų ir etikos komisijos rinkimai,

12.20–12.50 val. pietų pertrauka (slaptas balsavimas),

12.50 val. LPKTS Garbės pirmininko vardo suteikimas,

13 val. politinės aktualijos,

13.20 val. diskusijos,

13.50 val. koncertas,

14.20 val. balsų skaičiavimo komisijos protokolų paskelbimas,

14.40 val. naujai išrinkto LPKTS pirmininko kalba, LPKTS pirmininko pavaduotojų tvirtinimas,

15 val. vėliavų išnešimas.

Kandidatų į JAV prezidento postą rinkimų karštinė

JAV prezidento rinkimai aptarinėjami taip plačiai, kad atrodo, jau tuoju sužinosime, kuris juos laimėjo, nors tikrieji rinkimai įvyks tik lapkritį.abar tik didžiosios partijos renka savo kandidatus. Tačiau tapti respublikonų arba demokratų kandidatu – reiškia tapti vienu iš dviejų žmonių, tapsiančių JAV prezidentu. Po kovo 15-ąjų įvykusio „super antradienio“ balsavimo, kurio metu iškart buvo balsuojama keliose didelėse valstijose, jau aiškėja realiausia kandidatai. Tad ką šie rinkimai žada JAV, pasauliu ir Lietuvai?

Norint suprasti, kurie turi realią galimybęaptidemokratū arba respublikonū kandidatu, reikia perprasti painią, chaotiškai išvystytą sistemą, pagal kurią renkami partijų kandidatai. Nors balsuojama už kandidatą į prezidento postą, iš tiesų JAV valstijose eiliniai demokratai ir respublikonai renka savo delegatus (patikėtinius), kuriuos įpareigoja nuvykti į savo partijos suvažiavimą ir pareikšti valstijos žmonių nuomonę. Vietiniams valstijų partijų skyriams leidžiama nustatyti dalį taisyklių, kaip kandidatų į prezidento pareigas rinkimai vyks jų valstijoje, tarkim, kokie reikalavimai bus keliami balsuotojams. Dažnai jie menki, užtenka laiku „pareikštī“ (užsiregistrnuoti) esą esi respublikonas ar demokratas, todėl išankstiniuose kandidatų rinkimuose dalyvauja net ne tūkstančiai, o milijonai amerikiečių! Taip pat kartais valstijoje susitariama, kad visi delegatai partijos suvažiavime atstovaus vienintelį kandidatą – tą, kuris valstijoje bus populariausias. Kartais taikoma proporcinė tvarka. Tokie rinkimai valstijoje vyksta paeiliui, kartais keliose per dieną, bet ne visose iškart. Šiuo metu jau balsavo daugiau nei pusės valstijų gyventojų.

Respublikonų kandidatų rinkimų procesas gan griežtas, juk jie „konservatoriai“. Respublikonai delegatus teisiškai įpareigoja balsuoti už tą kandidatą ar kandidatus, kurie valstijoje buvo populiarūs. Tačiau jei partijos suvažiavime né vienas kandidatas negauna daugiau nei pusės delegatų balsų, suvažiavimo dalyviams atrišamos rankos ir jie gali savo nuožiūra balsuoti už kitą kandidatą.

Demokratų partija liberalesnė. Valstijose išrinkti delegatai nėra teisiškai ipareigoti partijos suvažiavime bal-suotį už jų valstijoje populiausią kandidatą, juos varžo tik jų pačių sąžinė. Taip pat Demokratų partijos suvažiavime partijos vadovybė gauna papildomų vadinamųjų „super delegatų“. Šie atstovauja partijos vadovybės nuomenai ir sudaro 15 procentų visų delegatų. Cia jau šiek tiek kvepia socializmu, todėl Respublikonų partija neturi tokios taisyklės.

Kas gi šiuo metu laimi pirminius partijų rinkimus? Demokratų partijos stovykloje ryškiai pirmauja Hillary Clinton. Dar neseniai Bernie Sandersas sugebėjo su ja konkuruoti, tačiau Hillary Clinton laimėjo keliose valstijose iš eilės. Taip pat ją žada palaikyti partijos vadovybės atstovai, minėtėjii „super delegatai“. Dėl šios priežasties jos

pranašumas triuškinamas

Šiemet Respublikonų partijos kandidatų buvo daug kaip niekada. Tarp jų iki šiol pirmavo Donaldas Trumpas. Bet jo situacija nėra labai gera. Tiesa, jis laimėjo daugumoje valstijų, tačiau surinko tik paprastąją, bet ne absolūtią daugumą. Kai kuriose valstijose užteko surinkti tik apie trečdalį balsų, ir tai jau reiškė pergalę. Po kovo 15-osios balsavimo iš rinkimų pasitraukė Marco Rubio. Liko tik trys kandidatai: Donaldas Trumpas, Tedas Cruzas ir Johnas Kasichas.

Tadas Cruzas yra vienintelis realus Donaldo Trumpo konkurentas. Tikėtina, kad dabar po jo vėliava susiburs „antitrumpo“ koalicija. Trečiasis pretendentas – Johnas Kasichas – nebeturi net teorinės galimybės pasivyti pirmajančiu kandidatū. Vis dėlto jis dar dalyvauja rinkimuose tikėdamasis išsklaidyti respublikonų rinkėjų balsus, kadaiki rinkimų pabaigos nė vienas kandidatas nesugebėtų užsitikrinti absoliu-taus valstijų delegatų palaikymo. Tokiu atveju įvyktų minėtas „rankų atrisi-mas“ respublikonų delegatams. Tada Johnas Kasichas turėtų teorinę viltįapti respublikonų kandidatū. Mat, kuri du pešiasi (Trumpas ir Cruzas), nere-tai laimi trečias (Kasichas).

Respublikonų delegatai partijos suvažiavime galėtų iškelti ir visai naują kandidatą. Tai mažai tikėtina, nedemokratiška, bet bent teoriškai įmanoma ir plačiai aptarinėjama.

Daugelį stebina Donaldo Trumpo iškilimas. Kaip ekstravagantiškas milijardierius, sukūrės jau trečią santuką, sugebėjo susikurti doro asmens įvaizdį bent jau tarp dalies amerikiečių? Pirmiausia Donaldas Trumpas sėkmingai save vaizduoja kaip „nekorumpuota“. Galima sa-

žomis sumomis ir tik iš paprastų amerikiečių. Iki šiol jis išleido gerokai dažiau nei kiti kandidatai, „tik“ apie 25 milijonus dolerių. Tad eiliniam amerikiečiui labai patinka tokis „antikorupcinis“ kandidatas, visas JAV problemas verčiantis ant korporacijoms pataikaujančių tradicinių politikų.

Ši savotiškos JAV „korupcijos“ problema aktuali ir mums. JAV karčiamas pramonė taip pat skiria milijonus dolerių paremti politikus, norinčius išlaikyti JAV dominavimą pasaulyje. Eiliu-niam amerikiečiui sunku suvokti Lietuvos geopolitinę padėtį. Bet jis mato, kad politikas, gavęs milžinišką paramą iš karo pramonės, aiškina, kaip svarbu stiprinti gynybą kažkur Rytų Europoje. JAV visuomenėje stipriėja užsidarymo, atsisakymo dominuoti pasaulyje nuotaikos. Panikuoti dar tikrai nėra dėl ko, tačiau tai bloga tendencija Lietuvai, į kurią atsižvelgs visi JAV politikai.

Tad koks yra galimų kandidatų požiūris į mūsų regioną ir Lietuvos sau-gumą? Donaldas Trumpas sako ties-mukai: „Ukraina yra Europos proble-ma“, kuriai, anot jo, daugiau démesio turėtų skirti Angela Merkel, o jis su Pu-tinu susitars dėl Sirijos. Įvertindamas tokią poziciją Vladimiras Putinas pa-sakė, kad Donaldas Trumpas – „šau-nus vyrukas“, o Donaldas padėkojo Aišku, kad Donaldo Trumpo pergalė sukelty bent trumpalaikį JAV sąmyj-Lietuvai šiandien to nereikia.

Tadas Cruzas Lietuvai būtų palankus kandidatas, užsienio politikos klausimais jis – tradicinė respublikonės kritiškai pasisakęs apie Putino „bandymus atkūrinėti SSRS“. Visgi respublikonų vadovybė nemégsta ne tik Donaldo Trumpo, bet ir Tedo Cruzo, nes jis labai kategoriskas ir išskirtiniai konser-

vatyvus, abejojama jo galimybėmis grumtis su demokratų kandidatu. Tai-
gi, jei respublikonų elitas turės galimybę, delegatų suvažiavime bandys iškelti nuosaikesnį kandidatą. Vardijami kandidatai – Mittas Romney, Johnas Kasischas – irgi būtų palankūs Lietuvai, tad veikiausiai galime pasitikėti respublikonų sprendimu.

Demokratė Hillary Clinton pirmosios Barako Obamos kadencijos metu ėjo valstybės sekretorės pareigas, kai bant europietiškais terminais – buvo JAV „užsienio reikalų ministrė“. Nors Hillary Clinton, kaip prastai éjusi šias pareigas, dažnai kritikuojama, bet ji – patyrusi diplomatė, gerai supranta Lietuvos ir Rytų Europos geopolitinę padėtį. Ją būtų galima vadinti „kietesne“ Barako Obamos versija ir mums gana palankia kandidate.

Tikrasis šių rinkimų „blogiukas“ yra demokratas Bernie Sandersas, save vadinantis „socialistu“ bei pasiskaitantis už pasyvią JAV užsienio politiką. „Šaldojo karo“ metais jis kritikavo Ronaldą Reiganą ir teisino Fidelio Kastro režimą Kuboje. Blogesnio kandidato už Bernie Sandersą Lietuva dar nematė. Bernie Sandersas iš esmės jau pralošė rinkimus, bet už jį balsuoja tūkstančiai amerikiečių. Tai dar vienas fenomenas, perspėjantis apie mums nepalankias tendencijas JAV politikoje.

Panašu, kad Lietuva turi šansų sulaukti sau palankaus ir ryžtingo JAV prezidento, nesvarbu, kuri partija laimėtų rinkimus. Nebent Donaldas Trumpas ir toliau sėkmingai tėstų savo žygį – jis beveik neprognozuojamas dėl populiarumo ir prezidento, kokiui jis būtų, ivaizdžio.

Manvydas ALMONAITIS

Kviečiame skirti 2 procentų gyventojų pajamų mokesčio dalį Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungai

**Dėkojame už jūsų gerumą.
LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė**

Įvykiai, komentarai

Matomos ir nematomos grėsmės Baltijos šalims

Neseniai Seimo konferencijų salėje įvyko tarptautinė konferencija „Hibridinės grėsmės Baltijos jūros regione: visuomenės atsparumo didinimas“. Joste pranešimus skaitė ir dalyvavo tarptautiniai saugumo ekspertai. Pasiklausyti galėjo iš anksto užsiregistravę visi interesantai: žiniasklaidos, visuomeninių organizacijų atstovai, besidominieji tarptautine padėtimi. Vis dėlto keista, kad apie šią tikrai reikalingą konferenciją viešojoje erdvėje rašyta mažai, nors reikalai, kurie buvo gildėnami tarptautinių ekspertų, buvo gyvybiškai svarbūs.

Konferenciją pradėjo Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Artūras Paulauskas. Pasak jo, kuo daugiau piliečiai supras apie hibridines grėsmes, tuo valstybė bus saugesnė.

Dėmesio ypač sulaukė pirmasis pranešėjas Glenas Hovardas (Glen Howard), vienas žymiausių JAV karo analitikų, taip pat Kaukazo ir Centrinės Azijos regionų ekspertas ir JAV analitinio centro „The Jamestone Foundation“ prezidentas. Šis centras konsultuoja JAV gynybos departamentą, Nacionalinės žvalgybos tarybą, patarinėja didelėms naftos verslo vėms, dirbančioms Centrinėje Azijoje ir Artimuosiuose Rytuose. G. Hovardas dažnai kviečiamas į garsių informacių televizijų laidas, jo straipsnius spausdina žymiausi naujienų leidiniai. Tad nenuostabu, kad ir konferencijos dalyvių dėmesys buvo priklaustas prie G. Hovardo kalbos. Jis kalbėjo apie gausėnį NATO būvimo Baltijos šalyse būtinybę, taip pat apie pagrindines problemas, su kuriomis susiduria Baltijos jūros regiono šalys, ir apie Rusijos bei Baltarusijos vaidmenį šiame regione. Pirmiausia jis parodė filmą apie 2003–2013 metais vykusias Rusijos karines pratybas, aiškiai buvusias puolamojo pobūdžio. Kaliningrado srityje yra sutelkta apie 30 tūkstančių karių, tai yra daugiau nei visų trijų Baltijos šalių pajėgos, be to, oro erdvė rusai „prideng“ „Iskander“ raketomis, todėl iškilus būtinybei sunku būtų oro keliu aprūpinti Baltijos šalis. Problemiška yra ir teritorinė padėtis – vadinamasis „Suvalkų koridorius“ – nepalanki besiginantiems. Tai nereiškia, kad Baltijos šalių padėtis beveiktiška, tačiau reikia daugiau diskusijų. Vakarose, kad priimant iššūkius būtų aiškus Baltijos šalių pajėgų vaidmuo NATO veiksmuose.

G. Hovardas kalbėjo ir apie JAV požiūri. Ten vyksta diskusija, kodėl pačios Baltijos regiono valstybės nesirūpinā savo saugumu, gynyba, kodėl JAV turėtų jas ginti. Tai nekelianti optimizmo diskusija, naudinga Rusijai. Tačiau keliami klausimai pagrįsti, pavyzdžiu, kodėl neskiriama ir taip per mažos numatyto lėšos gynybai, kodėl tokios mažos kariuomenės, nors gyventojų skaičius leidžia turėti didesnes pajėgas? Diskusija rodo Jungtinėse Valstijose įsivyravantį požiūrį, kad savo gynyba šalys turi pasirūpinti pačios, o ne laukti, kol jas apgins Amerika. Taigi nenuo-

stabu, kad ir politinis klausimas dėl JAV karių būvimo Baltijos šalyse dar neišspręstas – ar jie čia bus dislokuoti nuolat, ar tik laikinai.

Po to kalbėdamas ambasadorius Žygimantas Pavilionis apžvelgė moralinius problemos aspektus – ar mes patys suvokiate Lietuvos saugumą kaip visaapimanią problemą, ar žiūrime į tai tik „pro partinių interesų akinius“. Aišku viena, kad norint suvokti grėsmes, būtina investuoti į žvalgybinius pajėgumus, deja, politinės partijos yra „privatizavusios“ ministerijas ir jų vadovai vadovaujasi savo partijų interesais. „Partijų susitarimai dėl užsienio politikos baigėsi 2012 metais“, – liudinai pastebėjo Ž. Pavilionis, turėdamas mintyse tais metais įvykusiu rinkimų rezultatus ir dabartinės Seimo daugumas bei Vyriausybės neveiklumą. Ambasadorius kalbėjo, kad Lietuva turi intelektualinį potencialą, reikalingą šalies saugumui sukurti, tačiau jis nesustelktas, nepanaudojamas. Pavyzdžiujis paminėjo mokytojų streiką: „Juk tai investicija į ateitį, tačiau mes to nedarome, neinvestuojame – ir mokytojai gatvėje yra tokio neveiklumo įrodymas“. Taip pat Ž. Pavilionis pastebėjo, kad valstybės, kaip Lietuva, esančios nedėkingoje geopolitinėje situacijoje, turėtų gynybai skirti ne 2, bet 5 procentus BVP, žinoma, jeigu joms rūpi jų vaikų saugumas ir gyvybė. Galų gale, jei ne ginklams, tai mokslui reikia investuoti – išlavintas protas bus ne mažiau patikima gynyba, nes neleis užsikrėsti propagandiniu virusu, kokiui mūsų žmonės užsikrėtė ir pakenkė valstybei, siekiančiai užsitikrinti energetinę nepriklausomybę (skalūnų duju žvalgybos ir Visagino AE statybos sužlugdymas).

Idomus buvo nepaprastojo ir igaliotojo Izraelio valstybės ambasadoriaus Lietuvoje Amiro Maimono pasisakymas. Izraelio geopolitinė padėtis panaši į mūsų – šalis negali pasirinkti taikių kaimynių, yra nuolatiname pavojuje ir nuo pat įsikūrimo priversta gintis. „Mes neprašėme karų, mes buvome užpulti ir privalėjome apsiginti. Todėl Izraelio gynybinės doktrinos esmė – Izraelis turi gintis pats,“ – sakė A. Maimonas. Anksčiau daugiausia buvo kalbama apie karinę, tai yra, fizinę gynybą, bet netrukus sutarta, kad gynyba apima ne tik karinę veiklą, kad labai svarbūs ir kiti trys veiksnių: žmogiškieji ištekliai, ekonomika, tarptautinis bendradarbiavimas. Tuomet imta visomis išgalėmis stiprinti ekonomiką. Izraelis neturi naudingų iškasenų ar kitų gamtos turų, todėl daug ką priverstas pirkti arba suktis iš padėties surandant sprendimą, pavyzdžiu, neturėdamas gamtinį išteklių, reikalingų elektros gamybą, Izraelis panaudojo tai, ko turi per akis – saulę: kiekvienas namas Izraelyje turi saulės baterijas, gaminančias elektrą, šildančius vandenį kolektorius. Neturėdamas pakankamai vandens, ēmė iš jūros gaminti gėlę vandenį...

Nuo pat Izraelio įsikūrimo pradžios valstybės piliečiai auklėjami suvokti, kad niekas nepadės, jeigu neapsiginsi pats. „Mus tėvai augino sakydami, kad

jeigu mes nesiginsime, būsime nustumti Viduržemio jūrą“, – kalbėjo A. Maimonas. Tad nenuostabu, kad ir jo paties tėvas 30 metų tarnavo Izraelio kariuomenėje, jis pats daug metų tarnavo specialiosiose pajėgose, kariavo ne viename kare, turi pulkininko leitenanto laipsnį; šiuo metu kovos padaliniuose tarnauja abu jo sūnūs (ambasadorius prisipažino, kad sustoja jo širdis pasigirdus mobilaus telefono skambučiui). Vis dėlto Izraelio piliečiai supranta, kad gali tekti aukotis patiemis ar paaukoti artimuosis, pačius brangiausius žmones, – tokia laisvės ir išgyvenimo kaina prieš apsuptį. Piliečių pasiryžimas aukotis yra viena stipriausiu žmogiškųjų išteklių dalis.

Izraelyje karinė tarnyba yra priviloma visiems piliečiams. A. Maimonas kalbėjo apie mums galbūt nuostabą keliantį jaunuju izraeliečių norą tarnauti kariuomenėje. Norinčiųjų yra netgi daugiau negu reikia, tad į savanorių pajėgas įmanoma priimti tik vieną iš dešimties. Be to, nuolat rūpinamas ne tik reguliariaja kariuomene, bet ir rezervo pajėgomis – atsarginiai nuolat apmokomi, aprūpinami, kad, esant reikalui, mažiau nei per 21 valandą rezervas būtų pasirengęs kautis.

Pranešėjas iš Lenkijos Zbignevas Pisarskis domisi tarptautiniu saugumu, NATO, Lenkijos užsienio politika bei santykiais su posovietinėmis šalimis. Pranešime jis gvildeno Lenkijos kariunes galimybes gintis nuo Rusijos. Šią šalį gynybos strategai lenkai vertina kaip vienintelę, šiuo metu egzistuojančią realią grėsmę Lenkijai. Grėsmę kelia ir Baltarusija, tačiau ji neatsteigama nuo Rusijos, be kurios nebūtų tokia grėsminga. Lenkija turi prieš agresorių priešintis galinčias pajėgas, tačiau būtina atnaujintikaresorų pajėgas, padidintirakintių gynybinių pajėgumus. Svarbus ir žmogiškasis faktorius, kova su Rusijos skleidžiama propaganda.

Stokholmo universiteto politikos mokslo daktaras Mikas Vinerstigas (Mike Winnerstig) pristatė Švedijos požiūrį į šalies gynybą. Pranešėjas dirba Švedijos gynybos tyrimų agentūroje, rašo apie JAV užsienio ir gynybos politiką, NATO ir ES krizių valdymo mechanizmus, Šiaurės ir Baltijos šalių saugumo ir gynybos klausimais. Taigi M. Vinerstigas pasakojo, kad Švedija iki įstojimo į Europos Sąjungą 1992 metais stengėsi laikytis neutralumo pozicijos, tačiau įstojimas reiškė, kad neįmanoma likti nuošalyje, kai užpuolami tavo sąjungininkai. 2009 metais Švedija galutinai atsisakė neutraliteto, pareikšdama, kad neliks pasyvi, jeigu bus užpulta kuri nors Šiaurės

rės ar ES šalis. Beliko išspresti vienintelį klausimą – ar Švedijai reikia stoti į NATO, ar sudaryti karinį aljansą su Suomija? Deja, vos įstojusi į ES, Švedija pradėjo drastiškai mažintiginkluotas pajėgas... Laimė, Ukrainos tragedija pabudino švedų politikus, todėl susirūpinta šalies gynyba. Nors po socialistų vyriausybės plėtotos pacifistinės politikos gyventojai nelinkę į militarizmą, pastaruoju metu net 40 procenčių gyventojų pasisako už narystę NATO, tiesa, tiek pat ir nepritaria, tačiau lyginant su ankstesniais tyrimais, tiek daug pritariančiųjų dar nera buvę. Bėda ir ta, kad gynybai Švedija teskiria 1 procentą šalies biudžeto. To aiškiai nepakanka. Pasak pranešėjo M. Vinerstigo, dabartinė Švedijos gynybinių pajėgumų situacija yra bloga – šalis nepajėgtų apsiginti nuo Rusijos, nes kariuomenė per maža, o teritorija – didelė.

Politikos analitikas iš Baltarusijos daktaras Pavelas Usovas kalbėjo apie Baltarusijos politinius procesus ir karinę politiką. Jis yra Politinės analizės ir prognozės centro Baltarusijoje vadovas, 2005–2008 metais priklausė Mogiliovo universitetu „Žmogaus teisių gynimo centro“ tarybai, nuo 2007 metų dirba Nepriklausomos Baltarusijos televizijos „BETSAT“ politikos apžvalgininku, 2011 metais įkūrė Baltarusijos analitinį centrą Varšuvoje, domisi senovės ir šiuolaikine Rusijos bei Baltarusijos istorija ir politiniai procesai posovietinėje erdvėje.

Pasak pranešėjo, Baltarusija vertina perspektyvas su ES, tačiau yra stipriai integruota į Rusijos ekonominę ir politinę erdvę. Rusija be jokių apribojimų naudojasi Baltarusijos viešąja erdvė propagandai skleisti, todėl daugiau nei pusė baltarusių pasitiki Rusijos „informacija“. Net 90 procentų šalies gyventojų kalba rusiškai, nuo 2003 metų mokykliniai vadovėliai leidžiami tik rusų kalba, Rusija šioje šalyje yra įsteigusi galybę organizacijų, kurios veikia „minkštosių galios“ metodais. Daugiau nei 60 procentų Baltarusijos gyventojų remia santykius su Rusija, ir netgi privatus verslas pasisako už integraciją ne su ES, bet su Rusija. Kalbant apie Baltarusijos kariuomenę, kuri yra intergruota į Rusijos strateginius veiksmus, galima tik pridurti, kad jai vadovauja rusai arba baltarusiai, baigę Rusijos karinės mokyklas. Todėl tikėtis, kad Baltijos šalių karinio konflikto atveju su Rusija Baltarusijos kariuomenė laikytusi neutralumo, nėra jokio pagrindo.

(bus daugiau)
Gintaras MARKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40, 3 mėn. – 7,19, 6 mėn. – 14,40 Eur.

„Tremties vaikai. Antroji knyga“ pristatyta Kaune

Kovo 17 dieną į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos salė rinkosi knygos „Tremties vaikai. Antroji knyga“ herojai, aukotojai, skaitytojai. Pilnutele salė tuometinių tremties vaikų, dabar jau garbus amžiaus žmonių, pasitiko ką tik iš spaustuvės parvežtą leidinį.

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, pats gimus trempyje, pasveikino renginio dalyvius ir kalbėjo apie šios knygos istorinę vertę – žmonių liudijimai apie gyvenimą trempyje turi išlikti ateities kartoms, kad panašūs įvykiai nepasikartotu.

Knygos autorius rašytojas

Naujos knygos

„Tremties vaikai. Antroji knyga“

Kai 2012 metais LPKTS išleido pirmąjį „Tremties vaikai“ knygą, ji bemat buvo išgraibsta. Nesuspėjė tada ją išsigyti, jei ir nebuvo apie juos rašyta, žmonės teiravosi, ar dar bus leidžiamos knygos apie i tremtį nublokštus vaikus. Jie neše nuotraukas, parašė prisiminimus ir dėjo ant stalo, savo išskaijantys išgraibysta. Ir štai naujas leidinys – „Tremties vaikai. Antroji knyga.“

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė knygos pratarmėje rašo: „Ryžomės parengti naujus leidinius – „Tremties vaikai. Antroji knyga“ ir „Tremties vaikai. Trečioji knyga“, kuriose tėsiame vaikų, ištremtų 1941 metų birželį ar pokariu – 1948 metų gegužę, 1949 metų kovą, 1951 metų spalį su šeimomis ar vienė (iki 16 metų amžiaus), likimus. Per juos stengėmės pasakoti ir giminės istoriją, pasakojimus gausiai iliustruojant nuotraukomis, išlikusiais tremtinių laiškais, atvirukais ar dokumentais“.

Knygos sudarytojas ir autorius – kaunietis rašytojas Stanislovas Abromavičius. Jis, kaip ta darbuolė bitė, rinko

Stanislovas Abromavičius padėkojo visiems atsiuntusiems savoprisiminimus, kurių užteko net dvieju knygoms. „Tremties vaikai. Trečioji knyga“ jausdaryta, dabar redaguojama ir skaitytojus pasieks rudenį.

Prisiminimus pasakojo šios knygos herojai, buvę tremties vaikai: Jonas Babickas, Virginija Skučaitė, Juozas Savickas, Juozas Yla, Danutė Norvilienė. Pastarosios mama, buvusi tremtinė Julija Auksoraitienė pabrėžė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos veiklos svarbą – kas kitas būtų padarę štieki rezistencijos ir tremties atminimo jamžinimo

darbų: pastatyta šimtai paminklų, išleista šimtai knygų, įrengti muziejai, organizuojami renginiai. Jei ne LPKTS pastangos, daugelis iki šiol nežinotų tikrosios Lietuvos istorijos. Jai pri tarė Seimo narė Vincē Vaidevutė Margevičienė, gimusi tremtiesvagone. „Archyvuose rašoma, kad vieno tremtinio maitinimui kelionės į tremtį metu buvo skiriama po 5 rublius per dieną. Mes žinome, kad tai – absolutus melas, tačiau kokią nuomonę apie trémimą susidarytų ateities žmogus, jei mes nepaliktume savo liudijimų?“ – sakė Seimo narė.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė padėkojo visiems piniagine auka parėmusiems šios knygos leidybą.

Skambiomis dainomis susirinkusiuosius džiugino šaulys Dovydas Jokubauskis.

Renginyje užsimezgusios diskusijos metu gimė idėja išleidus trečią knygą iš visų trijų parinkti įtaigiausias istorijas ir išversti į anglų kalbą. Šeštadienį įvykusiam LPKTS valdybos posėdyje šiai minčiai buvo pritarta.

Vesta MILERIENĖ

nuotraukas, kalbino žmones, užrašė jų mintis, redagavo pateiktus rankraščius. Pataisės ir sudėlioje eilės tvarka visa tai sudėjo į 496 puslapius. Knygai pateikta gausi šūsnis buvusių tremties vaikų prisiminimų. Dabar buvę tremtiniai garbaus amžiaus, besidžiaugiantys savo vaikais ir vaikaičiais. Prasminga knygos viršelį puošianti to paties stilium, kaip ir pirmosios knygos, nuotrauka, parinkta architekto A. Bumbilio. Knygos leidybą parėmė LR Vyriausybė, LGGRTC Aukų rėmimo ir atminimo jamžinimo fondas, „Lietuvių fondas“ (JAV) ir net 69 aukotojai.

Knygos įvade pateikta statistika sako, kad okupantų tikslas – sunaikinti didžiąją dalį Baltijos valstybių gyventojų. Vien 1941 metų birželio 14 dieną į Rytus buvo išvežta daugiau nei 40 tūkstančių žmonių. Net 70 procentų tremtinių sudarė moterys ir vaikai. LGGRTC duomenimis, 1941–1952 metais iš Lietuvos į atšiauriausias Sovietų sajungos vietoves buvo ištremta 55 350 vaikų (iki 16 metų), tremtyje gimė 18 306 vaikai. Dalis tremiamujų mirė nepasiekę Sibiro, pirmųjų tremtyje

žiemų metu ir vėliau. Tai balsius 20 amžiaus Lietuvos istorijos puslapis. Per antrają sovietų okupaciją trémimai nesiliovė, žmonės buvo tremiami dar septynis kartus – iki 1952 metų.

Antroji „Tremties vaikų“ knyga pradedama Adelės Akavickaitės-Strabeikienės prisiminimais. Skaudžiausia ir jautriai paliečianti sielą tema – badas. Jų patyrė visi – tėvai, seneliai ir vaikai. A. Akavickaitės-Strabeikienės prisiminimai spaudžia ašaras: „Kai kartą kolchoze nugaišo niežais sirges arklys, mama naktį nuėjusi į atkasę, iškirto šlaunį ir parsinešė namo. Arklieną valgėme su dideliu noru, net žinodami, kokia tai mėsa.“ Prie Pečioros nutremtas Stanislovas Bidva prisimena: „Prie barakų, kur gyveno tremtiniai, sukraudavo mirusiu vaikų kūnelius, o išveždavo juos tik kartą ar du per savaitę. Tad prie mirties pamažu priprato ir vaikai. Šyki nešiausi sriubą barkan. Užkluvau už palaikų kojos, kyšančios iš sniego, sriubą išpyliau, o sniege įkritusių duoną iš po kūnelio išsikasiau ir, žinoma, suvalgiau.“ Knygoje randame dar mažai žinomas vertin-

Sveikiname

85-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname Tauro apygardos partizanų ryšininkę, buvusią politinę kalinę, Lietuvos laisvės armijos sajungos ir LPKTS Marijampolės filialo narę **Aldoną VILUTIENĘ**. Linkime sėkmės, sveikatos ir Aukščiausiojo palaimos.

Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjunga

Buvusią Irkutsko sr. Taišeto r. tremtinę, Kauno buvusiu tremtinį chorą „Ilgesys“ dainininkę **Danutę ČEPAITIENĘ** sveikiname 75-ojo jubiliejaus proga. Linkime ilgiausią metų, sveikatos; tegul nesenka širdies šiluma, tegul niekada nepavargsta darbščios rankos. Būkite laiminga ir visų mylima.

LPKTS Kauno filialas

Sveikiname 70-mečio proga Rūtelę PURIENĘ.

Tegul širdies dosnumas neišsenka,
Veide negėsta šypsena šilta.
Lai laimė ir sėkmė Tau tiesia ranką
Ir niekad neapleidžia sveikata.

LPKTS Kauno filialas, draugė Valerija

Nuoširdžiai sveikiname kovo mėnesį garbingą jubilieju svenčiančius LPKTS Rokiškio filialo narius:

Emilią URBANAVIČIŪTĘ-KISIELIENĘ-ŽIDELIŪNIENĘ – 85-aji,

Zitą ŠINKUNAIȚE-RAMANAUSKIENĘ – 75-aji,
Bronių KURKLIETI – 75-aji.

Linkime džiaugsmo, stiprios sveikatos ir Švč. Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname buvusius tremtinius:

Vincę VALACKAITĘ – 85-ojo,
Vytautą VALENTUKEVIČIŪ – 80-ojo.

Linkime stiprios sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Varėnos filialas

60-ojo gimtadienio proga sveikiname tremtyje gimusį **Alį DAUGELE**. Viskas gyvenime praeina, bet, kas išgyventa palieka, pėdsakus giliai širdy... Sėkmės, sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

Padėka

Dékojame paaukojusiems „Tremties vaikų“ trečios knygos leidybai:

Edmundui Černiauskui – 20 eurų,
Nijolei Juzefai Mardosaitei – 20 eurų.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

gos informacijos. Tai apie mūsų tautiečius, savanoriškai vykusius į atokiausias tremties vietoves parvežti iš ten vaikų. Vilniaus universiteto dėstytojas doc. Jonas Bulota pasakojā: „Aš tuo metu mokiausi parengiamuosiuose kursuose į Vilniaus universitetą. Kartą žmogus iš Švietimo ministerijos man pasiūlė parvežti 16 vaikų nuo Laptevų jūros. Iškart sutikau, nes puoselėjau viltį parsigabentį seserį, ištremtą į amžino išalo žemę. Su geografiu J. Gerulaičiu surinkę vaikus iš ledinių Stolbų, Trofimovsko, Bykovo ir kitų salų, papildėme ledo vaikų būrių mirusiu lietuvių vaikais – Jakutsko vakių namų auklėtiniais. Šikelionė su 46 vaikais į Lietuvą užtruko net tris mėnesius“. Tokių kelionių buvo ne viena ir ne dvi.

Šioje S. Abromavičiaus knygoje dominuoja trys siužetinės linijos: tėvų jaunystės svajos, tremtis ir jų vaikų likimai svetimoje žemėje. Tik tėvų titaniškų pastangų dėka vaikai (tiesa, ne visi) išgyveno. (keliamas į 8 psl.)

Lietuvos knygnešystės puslapiai

Minint knygnešio Jurgio Bielinio 170-ąsių gimimo metines, kovo 16 dieną Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje, prie knygnešių Atminimo sienelės, LSS Kauno šaulių 2-oji kuopa, vadovaujama Juliaus Proškaus, talkinant aktyviam šauliui Ramūnui Kazakevičiui, surengė Knygnešio dienos minėjimą, kuriame dalyvavo ir būrys jaunųjų šaulių. Minėjimą vedė Etninio paveldo „Kauno Veršva“ bendruomenės pirmininkė Stasė Micikutė. Pranešimą „Knygnešių istorinė reikšmė“ skaitė VDU dėstytojas, žinomas politologas, humanitarinių mokslo daktaras Antanas Kulakauskas; antroji pranešimą – „Lietuvos knygnešystės puslapiai“ – Lietuvos laisvės kovos sajūdžio štabo narys, LS Kauno skyriaus Švietimo komiteto pirmininkas Zigmantas Tamakauskas. Kauno šaulių 2-osios kuopos vadas Julius Proškus pasakoję apie savo senelius Praškevičius ir Braziukaitį – buvusius veiklius knygnešius, minimus B. Kaluškevičiaus ir K. Misiaus knygoje „Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai“, bei apie tėvą – Lietuvos nepriklausomybės kovų savanorių, nužudyta NKVD kalėjime. Koncertavo LSS ansamblis „Trimitas“.

Kai kalbame apie knygnešystės laikotarpį, visada prisimenu jaunystės metais matytą dailininko Kazio Šimonio paveikslą „Knygnešio mirtis“, kuriame su knygų ryšuliu knygnešys, parklupės ant piliakalnio, glaudžiasi prie lietuviško kopolytstulpio lyg tardamas paskutinius maldos žodžius, susipynusius su Lietuvos vardu. Iš viršaus žvelgiantis Rūpintojėlis tarsi laimina ją auką, žadinusią tos Lietuvos gyvybinių. Priskėlimo viltį.

Knygnešystė – unikalus reiškinys

Kas gi vis dėlto yra knygnešystė, ką tas žodis reiškia mums ir kitoms tautoms? Žodis „knygnešys“ sunkiai verčiamas į kitas kalbas, ypač norint teisingai perduoti jo tikrają prasmę. Pažodžiu tai reikštų knygų nešiotąj, platinotą; istorine prasme – spaudos draudimo metu užsienyje spausdintų

knygų gabentojų per sieną ir jų platinotojų. Sunkiai kitoms tautoms suprantamas arba daugeliui visai neįsivaizduojamas tas istorijos tarpsnis, lėmęs to žodžio atsiradimą. Matyt, gimtojo žodžio draudimas sava išraiška beveik nesutinkamas tautų istorijoje. Taip atsitiko tik Lietuvoje, kurioje rusiškasis imperialismas be jokių skrupulų norėjo sunaikinti mūsų dvasinės kultūros svarbiausią atspindį – lietuvių kalbą ir tikėjimą. Ta patijėga pasikėsino ir į Lietuvos vardą – pavadino ją Šiaurės vakarų kraštu... Po nepavykusio 1863 metų sukilimo caro valdininkai, viešpatavę Lietuvos, nutarė lietuviškame rašte vietoj lotyniškų raidžių naudoti vadinamąją kirilicą – rusišką raidyną, turėjusį, jų manymu, paspartinti mūsų tautos surusinimo eigą. Tačiau šiame prislėgtame vadintame Šiaurės vakarų krašte blykstelėjo neužgesinamas šviesos spindulys, puoselėtas jau uždaryto Vilniaus universiteto buvusių auklėtinų, tapusių žinomais visuomenės veikėjais, rašytojais, savo kūryba skleidusiais meilę Lietuvai, jos didžiai praeicių, lietuvių tautos garbingai istorijai. Ypač ryškiai šviesa išsiskyrė vyskupo Motiejaus Valančiaus daugiašakės veiklos dvasia, pasireiškusi lietuviško žodžio gajumu, tarpusiu jo organizuotose slaptose mokyklose, parašytomis, išspausdintomis ir platintomis knygomis. Vyskupas, supratęs primetamo rusiško raidyno klastą, uždraudė net į rankas imti „graždanka“ atspausdintas maldaknyges ir kitus raštus. Atmintyje yra išlikęs dr. Vinco Kudirkos palikimo saugotojo Paežeriuose mokytojo Stasio Ankevičiaus pasakojimas: kai vaikas parsinešdavo jam įbruktą į rankas „lietuvišką“, bet rusišku raidynu parašytą knygą, tévai, susipratę suvalkiečiai, tuo ją įmesdavo į pakurtą krosnį.

Lietuviški dar neišspausdinti rankraščiai slapta keliaudavo net per tris rusų valdžios parengtas užtvaras į vokiečių valdomą Mažają Lietuvą. Pasienyje reikėjo įveikti tankias kareivių gretas, raitąjā žvalgybą, seklius ir muitininkus. Mažojoje Lietuvos išspausdintos

knygos su tokia pačia didžiule rizika būdavo gabenamos atgal – į Lietuvą. Tuos lietuviškos spaudos gabentojus, priskirdamas prie jų ir save, pirmą kartą pavadino knygnešiais aušrininkas Jonas Šliūpas. Pasienyje jie dar buvo vadintami „pakininkais“, nes knygos būdavo gabenamos supakuotais ryšuliais. Sugauti knygnešiai 3–5 metams buvo tremiami į Sibiro atšiauriausias vietas, teisiami iki 5 metų kalėjimo, kuri ne sustodavo bėgdami per sieną – nušunamai vietoje. Kartais bėgimu pataisindavo paprasčiausią žmogaus nužymą, lygiai kaip vėliau – sovietmečio egzekucijose.

Ne veltui Steigiamojo Seimo narys, Lietuvos karionės savanoris ir buvęs „Kario“ žurnalo redaktorius Petras Ruseckas vyskupą Motiejų Valančių pavadino didvyriu, tikru to laiko tautos vadu. Vyskupui knygnešystės darbe aktyviai talkino knygnešių karaliumi pramintas Jurgis Bielinis, savo ramų gyvenimą iškeitęs į pavojingą 30 metų trukusį uždraustų lietuviškų spaudinių gabeminam iš Prūsijos – Tilžės ir Ragainės. J. Bielinis net buvo iširengęs savo slaptą spaustuvėlę, kurioje leido laikraštį „Baltasis erelis“. Lietuva, įvertinus šio legendinio knygnešio pasiaukojamą veiklą, jo gimtadienį – kovo 16 dieną – mini kaip Knygnešio dieną.

Žymiausi knygnešiai

Kiekvienas Lietuvos kraštas turėjo savo žinomus didžiuosius knygnešius.

Aukštaitijoje ir visoje Lietuvos buvo žinomas jau mūsų minėtas J. Bielinis, Žemaitijoje garsėjo knygnešys kunigas M. Jurgaitis, Suvalkų krašte – J. Kancleris, Rytų Lietuvos – S. Didžiulis, Vilniaus krašte – kunigas S. Gimžauskas. Tarnaudamas Rygos policijoje, knygnešystė užsiėmė Juozas Miliauskas, slapyvardžiu Miglovara. Jis savo poezija ir publicistika propagavo tautos vienybę, meilę Tėvynei, aukštino gimtają kalbą. Platindamas lietuvišką spaudą taip pat pasižymėjo Šakių apskrities Sudargo klebonas M. Sederavičius, sutelkės nemažą būrį kunigų bei pasauliečių knygnešių. Garsėjo savo aktyviai veikla „Garšvių“, „Atgajos“, „Sietyno“, „Aušrinės“, „Spindulio“, „Svirlio“, „Žiburėlio“, „Kūdikio“ ir kitos knygnešių organizacijos. Malonu pažymėti, kad ir minėto renginio vieno iš iniciatorių – Lietuvos šaulių sąjungos Kauno skyriaus 2-osios kuopos vado Julius Proškaus prosenelis, senelis ir senelė Praškevičiai bei senelės brolis Braziukaitis buvo žymūs knygnešiai ir daraktoriai Stakliškių bei Kalvių seniūnijose. Lietuviškos spaudos platinimo centrai buvo įkurti Vlado Putvinskio Šilo-Pavėžupio dvare, Seinų ir Kauno kūnigų seminarijose, Veiverių mokytojų seminarijoje, Kretingos vienuolyne. Vilniuje, Šv. Mikalojaus bažnyčios punkte, plačiai išgarsėjo „dvylka lie тувибės apaštalų“.

(keliamas į 7 psl.)

Sovietmečio stebuklas – Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika

2016 metų kovo 19 dieną sukančia 43 metai, kai 1972 metais pogrindžio sąlygomis Lietuvos buvo išleistas pirmasis žurnalas „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“ numeris – leidinys, kurio tikslas buvo pramušti skylę sovietinėje propagandinės informacijos sienoje, parodyti tikrają tikinčiųjų situaciją Lietuvos.

Leidinio redaktoriumi pasiryžo būti kunigas Sigitas Tamkevičius. Jam teko veikti itin sudėtingomis sąlygomis, mokyti konspiracinių veiklos. Tiesa, buvo įkalinti daugelis aktyviausių leidinio bendradarbių ir talkininkų.

LKB Kronika buvo leidžiama iki 1989 metų kovo 19 dienos. Per 17 metų išleistas 81 numeris, paskelbtas apie 5 tūkstančiai tikinčiųjų diskriminavimo atvejų ir kitų su žmogaus teisių pažeidimais susijusių faktų.

Idomu tai, kad informacija, skelbama Kronikoje, daugumą žmonių pasiekė davo paradoksaliu keliu – per Vakarus.

Su Kronikos medžiaga dauguma žmonių susipažindavo klausydami „Vatikano radio“, „Amerikos balso“, „Laisvosios Europos“ ir kitų radijo stočių.

Kovo 19 diena – šv. Juozapas – buvo pasirinkta pagerbiant kunigą Juozą Zdebskį, kuris buvo vienas iš leidinio įkvėpėjų, bet jo leidimo pradžios metu kalėjo už vaikų katekizaciją.

Po to, kai kunigas Sigitas Tamkevičius 1983 metais buvo suimtas, Kronikos leidyba rūpinosi jo bendradarbės vienuolės, o dar po kurio laiko atsakomybę prisiėmė pogrindžio seminarijos kunigu tapęs Jonas Boruta.

1988–1989 metais laisvėjant spaudai, ēmė kurtis legalūs katalikiški leidiniai ir buvo priimtas sprendimas, kad LKB Kronikos leidimas turi būti nutrauktas.

Svarbu tai, kad per visus 17 metų saugumiečiai nesugebėjo ne tik atrasti tikrosios Kronikos leidybos vietas, su-

naikinti jos branduolio, bet jiems nepavyko sukompromituoti leidėjų, atrasti bent vienos melagingos informacijos.

LKB Kronika nebūtų tapusi kūnu, jei ne pasiaukojantis sesių vienuolių darbas. Pirmiausia būtina paminėti serij Gerarda Eleną Šuliauskaitę, kurią drąsiai galima vadinti redaktoriaus dešiniaja ranka. Taip pat prie leidybos labai prisidėjo ir sesuo Bernadeta Mališkaitė, sesuo Gražina Navickaitė, sesuo Nijolė Sadūnaitė ir kitos.

Sesuo Gerarda (Elena) teigia: „Kronika, pasiaukojusių kunigų ir jų talkininkų veikla kėlė pavojų prieverta grįstai sovietinei imperijai pirmiausia dėl savo intencijų grynumo. Tai buvo darbas nesitinkint apdovanojimų, nerungtyniaujant dėl laurų, negalvojant apie asmeninius nuopelnus, tai buvo auka Dievui ir Tėvynei. Mes turėjome vilties, kad visas šis darbas taps laisvės sėkla, kuri kada nors ateityje sudygys, tačiau,

prisipažistu, nelabai tikėjomės patys to sulaukti. Buvome susitaikę su mintimi, kad mūsų veikla vis vien baigsis kalėjimu ar lageriu, kad tai neisvengiamai kiekvieno lemtis ir svarbiausia, kol esame laisvėje, kuo daugiau padaryti didesnei Dievo garbei.“

Šie drąsios sesės žodžiai gali būti vertinami ir kaip Kronikos iššūkis mums šiandien, kai mes rypaujame, kad sunkiomis sąlygomis tenka būti krikšcionimis. Laisvė ir meilė visada išsaknijusios auka ir savęs dovana. Tai, kad net 17 metų LKB Kronika sugebėjo būti drąsos mokykla visiems sovietinės sistemos įkalintiems žmonės, yra didis stebuklas, kurio privalome neužmiršti ir šiandien. Pasikeitė sąlygos, pasikeitė iššūkiai, tačiau išliko būtinybė kasdien atsikovoti laisvę savo širdyje ir kasdien atsiverti tikrajam gyvybės šaliniui – Dievui.

Parengė Andrius NAVICKAS

Lietuvos laisvės armijos Mažeikių kuopai – 70 metų

Vokiečių okupacijos metais 1941 metų gruodžio 13 dieną dylikia jaučiu energingū Lietuvos kalininkų, vadovaujam Kazio Veverskio, Gedimino pilies bokšte prisiekė Lietuvai ir įkūrė slaptą politinę, karinę, antinacincinę ir antisovietinę organizaciją – Lietuvos laisvės armiją – LLA, partizaninio karo pradininkę. Jos skyriai apėmė visą Lietuvą.

1944 metų gruodžio 28 dieną Kauno apylinkėse, ties Raudondvariu, susidūrė su sovietine kariuomene, žuvo vadas Kazys Veverskis. 1945 metų pavasarį buvo suimtas pavaduotojas Adolfas Eidimantas. Likusi be vadų organizacija nebeatsikūrė.

Adolfas Kubilius Žemaitijos LLA narius sujungė į partizanų Žemaičių legioną, kuris dar 1946 metais veikė LLA vardu.

1945 metų spalį įkurta LLA partizanų Alkos rinktinė apėmė visą Mažeikių apskritį. Rinktinės vado Juozo Ianauskas-Vyganto 1946 metų sausio 5 dienos įsakymu Nr. 3 įkurta Mažeikių kuopa. Jos vadu paskirtas puskarininkis Vincas Lapinskas-Tabakas, gimęs 1914 metais Pabradumės kaime, dirbęs Mažeikių invalidų namu, įsikūrusi Urviškių kaime, vedėju.

Buvęs tos kuopos narys, tebegyventis Mažeikiuose, Augustas Vaičius prisimena:

„1945 metais gyvenau Naikių kaime. Baigiau išminuotojų kursus ir kartu su kareiviais dalyvavau išminavimo darbuose. 1946 metų pradžioje V. Lapinskas priėmė mane į LLA kuopą. Daviau priesaiką ir gavau Klajūno slapyvardį. V. Lapinskas man paaiškino, kad sprogdinsime geležinkelį ir neleisime išvežti tremiamų žmonių. Tam bus reikalingi sprogmenys, kurių turėjau sukaupęs išminuojant laukus. Dar davė platinti pogrindžio laikraštelių.

Kai mane suėmė, sovietų tardytojui vertėjavo toksai Lukavičius. Pamenu, kaip jis, ryšdamas raudonu raiščiu, su ilgu šautuvu lakstydo po miestą... Po teismo Šiauliouose patekau į Kauno kalėjimą. Ten, kamerose, buvo matomi tik ką praėjusio Kauno didžiojo potvynio pėdsakai.

Kalėjau Komijoje, vėliau Karagandoje. Dalyvavome streike, palaikydami Kenygo kalinių streiką. Grįžau Lietuvon 1956 metais, dirbau dujų kontoroje.“

Kita buvusių kuopos dalyvė mažeikiškė poetė Sofija Šviesaitė, gimusi 1927 metais, pasakojo, kad jos pažystama Valerija Simonavičiutė pakvietė dalyvauti V. Lapinsko vadovaujamoje organizacijoje. „Turėjau Tirkšlių klebono Antano Kielos dovanotą rašomąja mašinėlę. Ją naudojome laikrašteliams spaustinti. Kūriaus patriotines eiles. Gyvenau Saulės gatvėje 13. Paaimtis spaudos iš Tirkšlių pas mane dviračiu atvažiuodavo moteriškai apsirengęs Ignas Vitkus (partizanų vado J. Vitkaus-Kazimieraičio brolis) arba partizanas Feliksas Gerulskis, vėliau žuves Dagių miške.“

Augustas Vaičius ir Antanas Gapševičius, 1955 metais

Lietuviai – Dzvezkazgano vario kasyklos darbininkai, apie 1953 metai

47 LLA nariai išsiuisti į sovietinius lagerius

1946 metų kovo 20–30 dieną buvo suimti 15 V. Lapinsko organizacijos nariai ir dar 32 Sedos kuopos nariai. Visi 47 buvo apjungti į vieną bylą. 1946 metų birželio 26–28 dieną po žiaurių tardymų karinio Pabaltijo tribunolo Šiauliouose pagal 58 1a 11 str. jie nuteisti įvairiomis bausmėmis ir išsiuisti į sovietinius lagerius.

Vacys Lapinskas nuteistas 15 metų katorgos ir 5 metams tremties. Kalėjo Vorkutoje ir tik 1968 metais grįžo į Lietuvą, gyveno Kėdainiuose. Mirė 1997 metų vasario 16 dieną.

Antanas Uikys-Brukys, gimęs 1916 metais, kuopos būrio vadas, žuvo Šiaulių kalėjime 1946 metų gruodžio 12 dieną. Jo žmona parsigabeno sukrūvintus vyro drabužius. Vėliau kartu su dukterimi ištremta. Antanas buvo šio straipsnio autoriaus tėvo Jono Ruginio pusbrolis. Iki karo dirbo staliumi baldų fabrike. Keletą savaičių prieš areštą dar buvo atnešęs tėvui pogrindžio laikraštelių. Tardomas tėvo neišdavė.

Valys Norkus, gimęs 1928 metais Maiguose, 7 klasės gimnazistas, iš Rūsijos lagerių negrįžo.

Povilas Rušinskas-Ežys, gimęs 1920 metais Mažeikiuose, iki karo buvo kalvis. Mirė Rusijoje.

Izabelė Šaltytė-Karobienė-Šakauskienė-Žibutė gimė 1919 metais Naikių kaime. Suimta kartu su dvem seserimis. Vyras suimtas anksčiau. Be tėvų liko 2 metų dyvynukai Violeta ir Edvinas, kuriuos Naikiuose užaugino seneliai Šalčiai. Izabelė iš Vorkutos lagerių grįžo tik 1959 metais. Dirbo geležinkelio, vėliau ligoninėje. Buvo aktyvi buvusių tremtiniių bendrijos narė, mirė 2011 metais.

Paulina Šaltytė-Gegutė gimė 1918 metais Naikiuose. Iš Vorkutos grįžo 1956 metais.

Valerija Simonavičiutė-Neimontienė-Liepsnelė gimė 1923 metais. Mažeikių gimnazijos 5 klasės gimnazistė. Iš lagerių grįžo 1956 metais. Mirė Kauñe 1997 metais.

Albertas Visminas-Neris gimė 1921 metais Mažeikiuose. Grįžęs iš lagerių, dirbo aklujų kombinate.

Antanas Gapševičius-Žemaitis gimė 1922 metais Ezerėje, Latvijoje. Dirbo geležinkelio, rinko žinias apie karinių ešelonų judėjimą. Iš Karaganos grįžo 1959 metais, dirbo mūrininku, mirė 1980 metais.

Taip pat buvo nuteisti: Adolfas

Zemblys, gimęs 1917 metais, dirbęs Mažeikių socialinės rūpybos skyriuje; Juozas Želvys, gimęs 1915 metais, 5 klasės gimnazistas, dirbęs Finansų skyriuje; Zigmas Kontautas, gimęs 1898 metais, dirbęs Mažeikių pašte; Ignas Vitkus, gimęs 1913 metais, baigęs 4 gimnazijos klasės, buvęs Tirkšlių pašto viršininku; Cicilija Barkauskienė-Ku-kū, gimusi 1904 metais, alaus daryklos darbuotoja; Viktoras Degutis, gimęs 1928 metais, 5 klasės gimnazistas.

Taip pat Sedos LLA kuopos nariai: Valius Mika, gimęs 1919 metais, kuopos vadas, „Telšių tiesos“ korespondentas; Adomas Vainauskas, gimęs 1920 metais, 6 klasės gimnazistas; Valentinas Taraila, gimęs 1908 metais, Plinkšių girininkijos technikas; Augustinas Videika, gimęs 1909 metais, Paulenkos malūno vedėjas; Vacys Pirotas, gimęs 1927 metais, Sedos bibliotekos darbuotojas; Stasys Budinavičius-Dainius, gimęs 1929 metais, 5 klasės gimnazistas. Ir dar 18 kuopos narių iš Leckavos ir kitų apylinkių.

Prie LLA Mažeikių kuopos bylos buvo prijungti ir Alkos rinktinės štabo ryšininkai: Bronius Visockas-Šaknypėla, gimęs 1928 metais Užbradumės kaime; Jadzė Budžytė-Raudonienė-Žibutė, gimusi 1928 metais Paparčių kaime; Kazytė Rindeikaitė-Šamunskauskienė, gimusi 1923 metais Šarnelės kaime; Pranas Rimkus, gimęs 1904 metais Užbradumėje, eigulys, jo namuose buvo Alkos rinktinės štabo bunkeris.

Atkentėjė lagerius, beveik visi grįžo į Mažeikių kraštą. Atgimimo metais aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Iš didelio būrio kuopos narių gyvas tik Augustas Vaičius, gyvenantis Mažeikiuose.

Ylakių LLA kuopa

Ylakių 7 klasės gimnazistas Domas Klova-Siaubas, Mėta, gimęs 1927 metais Gésalių kaime, jau 1943 metais buvo įstojęs į LLA. Atėjus sovietams, 1945 metų kovą įkūrė Ylakių kuopą. Jis buvo labai veiklus, dalyvavo Šarkės pieninės užpuolime ir keleto stribų bei sovietinių aktyvistų likvidavimo operacijose.

1946 metų sausio 15 dieną D. Klova ir jo kuopa buvo išduoti MGB agento, seno Klovos draugo Zuikio. Arešto metu rastas kuopos 40 narių sąrašas, iš kurių net 38 turėjo ginklą. Taip pat rastas sovietinių kolaborantų sąrašas.

Jau kitą dieną po suėmimo – 1946 metų sausio 16-ąją 7 valandą 45 minutės Domas Klova, tardomas Mažeikių

MGB, griebė nuo stalo pistoletą ir bandė nušauti jį tardžiusi MGB viršininką Veriką. Iššokęs per langą netoli tenubėgo, saugumiečių buvo sulaikytas. D. Klova mirtininkų kameroje ant sie nos užraše: „Jei ne auksinės vasaros...“

1946 metų rugsėjo 19 dieną Šiauliouose karų tribunolas 34 kuopos narius nuteisė įvairiomis bausmėmis. Suimtieji buvo išvežti į sovietinius lagerius, o Domą Klova nuteisė aukščiausia – mirties bausme. 1947 metų kovo 26 dieną jis buvo išvedytas Vilniaus saugumo rūmuose ir užkastas Tuskulėnų dvarvietėje kartu su dar 9 suaudytais lietuviams. Tiesa, ne visi tą pačią dieną buvo suaudyti. Keturis iš jų – V. Baroną, J. Bekampį, A. Gustaitį ir A. Žukauską budelis majoras V. Dolgirevas nukirsdino kirviu.

Tarp Ylakių kuopos nuteistųjų buvo ir trys Mažeikių gimnazijos 6 klasės mokiniai. Jie 1946 metų gruodžio 24 dieną išvežti į Magadano srities lagerius. Bronius Valuckas-Simūžis, gimęs 1929 metais, nuteistas 10 metų lagerio ir 5 tremties, grįžo 1956 metais, dirbo Mažeikių naftos bazėje buhalteriu. Antanas Dima, gimęs 1928 metais, buvo nuteistas 3 metams lagerio ir 3 metams tremties. Vežamas į Magadano lagerį, nuskendo Ochocko jūroje. Antanas Rudys gimė 1928 metais Bugeniouose. Gyveno Daubarių kaime, Jazdausko platinės mūriniaiame name. Kitame name gale gyveno arklių nuomojimo punkto vedėjas B. Bružas. Saugumiečiai, naktį atėjė suimti Rudžio, pradėjo belsti į duris. B. Bružas, pagalvojęs, kad tai – partizanai, pradėjo iš revolverio šaudyti. Saugumiečiai atsakė tuo pačiu, liepdami pasiduoti. Tik kai prašvito, B. Bružas atpažino saugumiečius ir nustojo šaudyti. Tik tada emgėbistai suėmė Rudį. Rudys buvo nuteistas 3 metams lagerio ir 2 metams tremties. Grįžo tik 1956 metais. Dirbo vairuotoju, vėliau Elektrotechnikos gamykloje, mirė 2007 metais.

Prabėgo daug laiko. 2005 metų balandžio 9 dieną Kauno įgulos kalininkų ramovėje susirinkę buvę LLA nariai įkūrė Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjungą, vadovaujamą paskutiniojo Žemaičių apygardos partizano vado V. Montvydo dukters Irenos Giedraitienės. Sajungos būstinė šiuo metu yra Rietave, Oginskų kultūros muziejus. Sajunga rengia konferencijas, stato paminklus, leidžia knygas, populiarindama Lietuvos laisvės armijos ir Žemaičių legiono, kovoju sių dėl Lietuvos laisvės, atminimą.

Albertas RUGINIS

2016 m. kovo 25 d.

Lietuvos knygnešystės puslapiai

(atkelta iš 5 psl.)

Tai žinomi tautinio atgimimo veikėjai Jonas ir Petras Vileišiai, kunigai J. Ambrazioje ir V. Urbanavičius, inžinerius J. Bortkevičius, dr. A. Domashovičius ir kiti. Mažojoje Lietuvoje platindama lietuvišką spaudą didžiulį darbą nuveikė Marta Zauniūtė – „knygininkė“, taip ji save vadino.

Knygnešių aktyvių veiklą nusako muitinėse sulaikytų knygų skaičius: 1891–1893 metais – 37 718 knygų, 1894–1896 metais – 40 335 knygų, 1900–1902 metais – 56 182 knygų. Per 1865–1904 metų laikotarpį platinimui buvo išleisti 1830 leidinių. Per šį laikotarpį gabendami ir platindami lietuvišką spaudą caro valdžios policijai ir žandarams įkliuoja 2900 žmonių.

Antrasis knygnešystės etapas

Antrasis knygnešystės etapas susijęs su sovietine okupacija. Iš ginkluotosios rezistentijos – partizaninio laikotarpio pogrindžio leidinių paminištinių: Žemaitijos partizanų laikraštis „Laisvės karžygys“, Lietuvos laisvės armijos Vytauto apygardos štabo leidinys „Aukštaičių Kova“, Merkio rinktinės partizanų štabo leidinys „Mylėk Tėvynę“, Kęstučio apygardoje leistas „Laisvės Varpas“, Tauro apygardos leidinys „Kovos keliu“, vėliau jis pakeitės „Laisvės žvalgas“, „Už tėvų žemę“, „Partizanas“, „I Laisvę“ ir kiti. Dauguma partizaninės kovos laikotarpio leidinių spausdinti ne spaudos priemonėmis, o rotatoriais ar rašyti rašomaja mašinėle ant paprasto popieriaus. Tačiau jie visi atspindėjo kovojančios Lietuvos dvasią, juose buvo analizuojama komunistinė sistema, Lietuvos okupacija, jaučiamas raginamas nesitaikstyti su okupantu užmačiomis. Štai 1947 metų vieno leidinio vedamajame rašoma: „Ta kovojuanti Lietuva gyva ir yra čia, kur teka Nemunas ir Vilija, kur vaitoja okupacijos lietuviai, nes čia teka kraujas, nes čia gėsta už laisvę kovotojų gyvybės, kaip žvakės, nes čia yra milžinių kapai ir jų ainių – kovojančių Lietuva“. Partizaninės kovos laikotarpiui ypač būdinga poezija, pasiekusi žmonių širdis ir virtusi neįvardytų autorių sukurtomis dainomis. Šios dainos per legendinį partizaną

Juozą Lukšą, net du kartus perėjusi sovietines užtvaras, pasiekė ir užsienio lietuvius. Šiose dainose atispindi ir kautynių su sovietiniu okupantu vaizdai – pavyzdžiu, Kalniškės mūšis, partizanų herojuskumas. Partizanų dainose gausu tikėjimo akcentų, motulės, mergelės, namų, žuvusių už Tėvynę atminimo motyvų.

Iš dvasinio rezistencinio laikotarpio pogrindžio leidinių pažymėtini „Aušra“, „Varpas“, „Rūpintojėlis“, „Alma Mater“. Šiuose leidiniuose gausu sovietinio gyvenimo tikrovės ir pasipriešinimo vaizdų. Pabréziamas būtinumas gilintis į savo istoriją, į savo krašto kultūros gelmes. 1979 metais pasirodžiusiame leidinyje „Alma Mater“ rašoma, kad labai svarbu – visur ir visada gilintis į savo tautos istoriją. Tik gerai ir objektyviai pažinę istoriją ir kultūrą, išliksime atsparūs pragaištingai okupanto misijai Lietuvoje. Būti abejingiemis savo tautos istorijai ir kultūrai reiškia ne ką kita, kaip talkininkavimą okupantui. Leidinys „Laisvės šauklys“, kurio vieni iš leidėjų buvo žinomi disidentai Antanas Terleckas ir dabartinis, didelį autoritetą ir populiarumą turintis pranciškonų kunigas Julius Sasnauskas, be jokių užuolankų ragino siekti Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės.

Didelį palengvinimą leidžiant pogrindžio spaudą turėjo nuo 1981 metų veikusi Saliai kaime įrengta slapsa spausdutuvė, pavadinta „ab“. Ją įrengė Vytautas Andziulis savo sodyboje po gyvenamuoju namu. Jam padėjo jau Amžinybėn iškeliaus Jonas Bacevičius, Šauklio slapyvardžiu sudarės ir 1986 metais išleidės „Trumpą Lietuvos istoriją“, parašę knygelę „Lietuvių vargai dėl savo kalbos Vilniaus krašte“. „ab“ spaustuvėje iki 1990 metų buvo leidžiama antisovietinė religinė, politinė, istorinė ir grozinė literatūra. Čia 1981 metais 5 tūkstančių egzempliorių tiražu buvo išspausdintas vyskupo K. Paltaroko „Tikybos pirmamokslis“. Ši knygelė buvo išleista net vienuoliuka kartą bendru 32 tūkstančių egzempliorių tiražu. Trisdešimt du kartus buvo išspausdintas maldynėlis „Garbė Tau, Viešpatie“. Didelės paklausos turėjo čia išspausdinta Lietu-

vos laisvės šauklio Kęstučio Genio poezijos knyga „Ugnies kryžius“, Lietuvos partizanų dainos „Kovų aidai“, 1941 metų birželio sukilimo dalyvio ir Laikinosios Lietuvos Vyriausybės nario dr. Adolfo Damušio knyga „Lietuvos gyventojų aukos ir nuostoliai 1939–1949 m.“. Šioje spausdutuvėje pirmą kartą buvo išspausdinta buvusio Lietuvos užsienio reikalų ministro, praėjusio sovietinio lagerio baimės, Juozo Urbšio knyga „Lietuva ir Tarybų Sajunga lemtingais Lietuvių 1934–1940 m.“.

Didelį poveikį demaskuoja jautiant sovietinį režimą turėjo 1972 metų kovo 19 dieną pasirodžiusi pogrindinė „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“. Jos buvęs redaktorius – naujujų laikų knygnešys, dabantinis arkivyskupas Sigitas Tamkevičius „LKB Kronikos“ 11-ojo tomo pratarmėje rašo: „Tų dienų dalyviai žinojo, kokia didelė yra kompartijos ir KGB prievertos mašina. Tai buvo biblinis Galijotas, pasiržęs sunaikinti Lietuvą ir Bažnyčią. Tie, kurie ryžosi išeiti į atvirą kovą su šiuo Galijotu, buvo tokie apgailėtinai maži ir silpni kaip Dovydas, bet jie turėjo tikėjimą ir pasitikėjimą Apvaizda“. Prisimintini ir kiti šio leidinio leidėjai – pasaulietis Petras Plumpa, kunigai Jonas Boruta, Kazimieras Ambrazas, Pranas Račiūnas, pašvestojo gyvenimo seserys Genovaitė Navickaitė, Gerarda Šuliauskaitė, Nijolė Sadūnaitė, Bernadeta Mališkaitė, Jadviga Stanelytė, pasaulietis Povilas Petronis, talkininkas Sergejus Kovaliovės, leidinio krikštatevis – tuometinis vyskupas tremtinys, vėliau garbingasis Lietuvos kardinolas Vincentas Sladkevičius ir kiti.

I naujają, okupacijos metų knygnešystę įsitraukusi Bažnyčia ir susipratę pasauliečiai vedė mūsų tautą į nesulaikomą Atgimimo Sajūdį – į tą didelį prieš 26 metus įvykusį Apvaizdos ranka pažymėtą stebuklą – Lietuvos Laisvę.

Švęsdami Knygnešių dieną, stenkimės geriau pažinti savo tautos garbingos istorijos puslapius ir dvasinių vertybų gelmę.

Zigmas TAMAKAUSKAS

Dėmesio!
Kitas „Tremtinio“ numeris išeis balandžio 8 dieną.

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Antanas Jonikas
1924–2016

Gimė Tauragės r. Gaurės sen. Meškų k. 1951 m. su žmona ir 2 m. dukterimi ištremtas į Krasnojarsko kr. Nazarovo r. 1957 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Tauragėje. Dirbo baldų fabrike „Ažuolas“ staliumi. Palaidotas Tauragės kapinėse.

Užjaučiamė žmonė, dukterė su šeima ir artimuosius.

LPKTS Tauragės filialas

Juozas Zastarskis
1936–2016

Gimė Joniškyje. 1948 m. kartu su tėvais ir sešerimi ištremtas į Krasnojarsko kr. Sovetskio r. Korbišo gyv. Netrukus šeima buvo perkelta arčiau miesto į Beriozovkos gyv. Ten Juozas baigė dešimtmetę mokyklą, vėliau – Krasnojarsko kalnų technikumą. 1958 m. šeima iš tremties buvo išleista be teisės grįžti į Lietuvą. Tačiau Juozui pavyko išsidarbinti Siauliuse. Vėliau persikelė į Klaipėdą ir ten dirbo gelžbetonio gamykloje cecho viršininku. Sukūrė šeimą, užaugino dukterę ir sūnų. Dirbdamas mokėsi Kauno politechnikos institute ir įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Vėliau persikelė į Joniškį, dirbo meistru Joniškio šilumos tinkluose.

Palaidotas Joniškio r. Maironių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas

Užjaučiamė

Mirus mylimai seseriai Aldonai, nuoširdžiai užjaučiamė Danutę Škémienę ir Moniką Vabuoliunę.

LPKTS Kauno filialas

Nuoširdžiai užjaučiamė LR Seimo narį, TS-LKD PKTF narį Vytautą Juozapaitį dėl Mamos mirties.

TS-LKD PKTF valdyba ir taryba,
LPKTS valdyba

Skelbimai

Kovo 30 d. (trečiadieni) Vilniaus miesto politinių kalinių ir tremtinų asociacijos kviečia dalyvauti minėjime, skirtame 1946 m. vasario mėn. ir 1949 m. kovo 25–29 d. trėmimo metinėms pažymėti. **12 val. šv. Mišios Vilniaus Šv. apaštalu Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje (Lukiškių g. 10).** **13 val.** minėjimas ir susikauptimo valandėlė prie paminklo sovietinės okupacijos aukoms atminti Aukų gatvėje.

Balandžio 3 d. (sekmadienį) 15 val. Klaipėdos universiteto JTGM fakulteto aktų salėje (Bijūnų g. 17) įvyks Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos ataskaitinis susirinkimas – konferencija.

Turėkite nario pažymėjimą. Galėsite sumokėti nario mokestį ir užprenumeruoti „Tremtinį“.

Balandžio 9 d. (šeštadienį) 10 val. Radviliškio kultūros centro salėje įvyks LPKTS Radviliškio filialo ataskaitinė-rinkinė konferencija. Bus renkamas nario mokestis ir aukos knygos „Tremties vaikai“ 3 dalies išleidimui. Koncertuos Radviliškio buvusių tremtinų choras „Versmė“.

Radviliškio filialo narius kviečiamė dalyvauti.

Atsiliepkite!

Ieškau 1948 metų tremtinio **Stasio STRIKAUŠKO**. Ką nors žinančiuosius prašyčiau pranešti Zigmui Bartkui tel. (8 315) 33 432 arba 8 610 80 896.

Nuotraukoje: Stasys Strikauskas. Sosnovka. 1956 m. lapkričio 5 d.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 1940 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Ižengėme į Didžiąją savaitę...

Susiklosčiusios aplinkybės Verbų sekmadienį privertė LPKTS Palangos filialo narius rinktis į ataskaitinį–rinkiminį susirinkimą, bet užtrukome neilgai, nes nesusirinko pakankamas narių skaičius, kad susirinkimas galėtų įvykti. Palangos filialo narių nemažai, tačiau veikloje aktyviai dalyvauja ne visi, daugelis visa širdimi norėtų būti kartu su bendraminčiais, tačiau sveikata nebeleidžia. Pakartotinai ataskaitinis rinkiminis susirinkimas bus šaukiamas balandį, informacija apie datą ir vietą bus paskelbta Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjungos savaitraštyje „Tremtinys“ ir Palangos miesto

spaudoje bei Palangos buvusių politinių kalinių ir tremtiniių informaciniame stende Vytauto gatvėje. Iš šių susirinkimų buvo atvykę svečiai: LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas, LPKTS valdybos pirmininkės pavaduotoja Ona Aldona Tamošaitienė ir LPKTS tarybos narys – Klaipėdos apskritys koordinatorius Jurgis Mykolas Endziulaitis. Pirminkas Gvidas Rutkauskas visų svečių vardu pasveikino susirinkusiuosius artėjančių švenčių proga, palinkėjo sveikatos ir aktyvaus bei optimistinio požiūrio į gyvenimą. Taip pat pasidalijo mintimis apie sąjungos veiklą, surengtus renginius,

nuveiktus darbus, pristatė 2016 metais LPKTS organizuojamus renginius, šventes ir pakvietė būti aktyviais jų dalyviais.

Po šio pasisakymo Palangos filialo valdybos pirmininkės Irenos Galdikaitės kvietimu daugelis dalyvavo šv. Mišiose. Būdami geri katalikai kiekvieną sekmdienį, ypač Verbų, stengiamės susitikti su Dievu Jo namuose. Šią dieną daugelis palangiškių pabuvavo Palangos Šv. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje. Ne išimtis ir buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai – su žaliu kadagių šakelėmis rankose pasimeldėme ir išklausėme Palangos parapijos

klebono kunigo dr. Mariaus Venskaus pamokslo. Šią dieną ižengėme į Didžiąją savaitę, kurios metu prisiminkime, kad Kristus „apiplėšė pats save“ ir „nuisižemino“ vardan mūsų visų.

Ateinantį sekmadienį tegul prisiličia prie jūsų šv. Velykų didybė ir Prisikėlusio Viešpaties šviesa tepasiekia kiekvieno jūsų širdį.

LPKTS Palangos filialo valdybos vardu visus buvusius Lietuvos politinius kalinius ir tremtinius sveikinu arėtėjančių šventų Velykų proga.

**Irena GALDIKAITĖ,
LPKTS Palangos filialo valdybos
pirmininkė**

Gavėnių metas

Kiekvienais metais Telšių filialo pirmininkė Regina Chmieliauskienė, padedama tarybos narių, pakviečia giedoti Žemaičių Kalvarijos „kalnus“ už mirusius tremtinius ir žuvusius Laisvės kovotojus. Kryžiaus kelio „kalnų“ giesmės stiprina mūsų pasitikėjimą Dievo ge-

rumu ir meile. Todėl tai tapo tradicija.

Sekmadienį po šv. Mišių suaugusiųjų mokyklos salėje nemažas būrys buvusių tremtiniių giedojome Kalvarijų „kalnus“. Savo skambiu balsu mums talkino kanauninkas Andrius Sabaliauskas. Už tai esame jam labai dėkingi.

Buvo aptarta prie geležinkelio stoties numatomo statyti paminklo vizija. Prieš porą dienų savivaldybės salėje su būsimu paminklu supažindinti filialo tarybos nariai išsakė savo nuomonę. Kanauninkas A. Sabaliauskas buvo nuvykęs prie stoties apžiūrėti ten 26 me-

tus stovintį medinį kryžių. Jo nuomone, kryžius turi būti išsaugotas. Po reneginio draugiškai ir nuoširdžiai bendravome. Išsiskirdami vieni kitiems palinkėjome geros sveikatos ir džiugų šv. Velykų.

**Bronislava BIKNIUVIENĖ,
Telšių filialo tarybos narė**

„Tremties vaikai. Antroji knyga“

patys iš gyvulių serijų. Žiemą nuo kalniuko čiuoždavome ant sušalusio karvės miešlo, nes aplink niekas neturėjo rogučių.“

Knyga gausiai iliustruota, tai suteikia jai patrauklumo ir dokumentiškumo. Kai kartu su jos herojais aplankai visas pragaro vietas, atrodytų, kad tų, kuriems lemta buvo sugrižti, Lietuvėje laukė rojus. Bet ne! Pirmiausia – lie tutuviams, latviams ir estams buvo taiko-

mos ypatingos sankcijos, kai tremtiniam buvo leista grįžti į Tėvynę – auksčiaus postus užėmę šių respublikų vadovai praše Kremliaus pareigūnų, kad tremtiniam būtų paliktas ankstesnis (pirminis) tremties režimas.

Tie, kurie sugrįžo į Lietuvą – gyvi režimo ir nužmoginimo liudininkai. Nei paneigsi, nei kaip nors sušvelninsi tų vykdytų nusikaltimų esmę, nes tai, ką

patyrė tie žmonės, gyva jų sieloje. Jie ir liudininkai, ir teisėjai, ir istorijos vadovėlių kūrėjai.

Rašytojas Stanislovas Abromavičius vėl po kruopelytė dėlioja prisiminimų rankraščius, nuotraukas, kalbina žmones. Gimsta trečioji knyga, jau su nemažu patirties bagažu. Skaitytojai leidinio nekantraudami laukia.

Aušra ŠUOPYTĖ

LPKTS valdybos posėdyje

ževičiui, intensyviai ieškančiam paramos šventei surengti.

Valdybos pirmininkė išsakė knygos „Tremties vaikai“ pristatyme iškilusią idėją surinkti iš visų trijų knygų įtai-giausias istorijas ir išversti į anglų kalbą, taip pat – parengti kilnojamą tremties vaikų nuotraukų parodą. Valdyba siems sumanymams pritarė.

Valdybos pirmininkės pavaduotoja Ona Tamošaitienė informavo apie pasiūsimą LPKTS suvažiavimui. Pateikė kandidatų į LPKTS pirmininko pos-

tą pavardes. Anykščių, Šakių, Kauno, Silalės, Šiaulių filialai iškėlė dabartinio pirmininko Gvido Rutkausko kandidatūrą. LPKTS Vilniaus skyriaus iškelės Edvardas Strončikas kandidatuoti atsisakė. Valdyba pasiūlė kitą kandidatą – Gediminą Uogintą. Taigi suvažiavime pirmininkas bus renkamas iš dviejų kandidatų.

Valdyba patikslino, papildė ir patvirtino būsimosios valdybos narių kandidatūrų sąrašą, Revizijos bei Etikos ir procedūrų komisijų sąrašus ir balsu-

skaičiavimo komisiją, aptarė organizinius reikalus.

Valdyba nutarė LPKTS 1-ojo laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“ apdovanoti aktorę Birutę Marcinkevičiūtę (Birutę Mar), 2-ojo laipsnio – Telšių Žemaitės gimnazijos istorijos mokytoją Viliją Vaičiulienę, 3-iojo – LPKTS Šakių filialo narę Ramunę Mozūraitytę-Pikiotienę.

Aptartos suvažiavimo rezoliucijų temos.

Jolita NAVICKIENĖ

Šv. Velykos kaip paradoksali revoliucija

(atkelta iš 1 psl.)

Jézaus revoliucijos kritikai teisūs, kai sako, kad krikščionybė yra keista religija, nes viskas priklauso nuo vienintelio istorinio įvykio – nuo Jézaus Prisikėlimo. Kritikai kuria fantastines istorijas apie Jézaus šeimos kapą, apie tai, kad mokiniai išvogė Jézaus kūną, kad prisikėlimas tėra metafora, o Jézus tebuvo išmintingas žmogus ir ne daugiau. Tačiau né viena iš šių versijų nepaiškina, kodėl per naktį tris kartus savo mokytojo išsižadėjęs Petras netrukus tampa bebaimiu, drąsiai priima visus persekiojimus ir pats miršta ant kryžiaus. Kodėl po nukryžiavimo į neviltį puolę Jézaus sekėjai netrukus tampa herojais, kurių niekas nebegali sustabdyti? Kodėl Jézaus atskala, kaip ji buvo vadinama

anais laikais, nesunyksta, kaip tikėjosi Romos valdžia, bet pradeda sparčiai augti? Kodėl pirmųjų amžių Jézaus sekėjai drąsiai priima persekiojimus ir neatsižada Viešpaties, net metami sudraskyti žvėrimis? Pagaliau kodėl nepaisydamas visų silpnibių ir pagundų, klystkelį ir susipriėsinimą, Bažnyčia, kaip per istoriją keliaujanti krikščionių bendruomenę, išliko iki mūsų dienų?

Jézaus revoliucija paradoksali tuo, kad jos vaisiai pradėjo brėsti tuomet, kai atrodė, jog seklos visiškai sunaikintos. Jézaus pasekėjai iki paskutinės akmirkos laukė stebuklo – Dievo sūnus bus išgelbėtas nuo kryžiaus. Beje, musulmonai, kurie gerbia Kristą, kaip pranašą, tiki, kad jis nemirė ant kryžiaus, bet gyvas buvo paimtas į Dangų ir su-

grįš prieš pasaulio pabaigą. Tačiau, pasak krikščionių, Jézus iš tiesų mirė. Jis priėmė žmogaus dalį iki pat galos. Mirė, kad įveiktu mirtį, kad galėtų nusileisti į tirsčiausią mūsų nevilties naktį ir iš ten mus pašaukti.

Jei nebūtų Kryžiaus ir Prisikėlimo, krikščionybė nesunku būtų traktuoti kaip darvieną socialinę utopiją, kaip sa-votišką antidepresantą tiems, kurie pateko į sunkią situaciją. Tačiau Velykų slėpinys netelpa į jokios ideologijos schemą. Pirmiausia tuo, kad jie pasaulio išganymo dramą perkelia iš politinės scenos į žmogaus širdį. Jézaus Kristaus Kančia ir Prisikėlimas, krikščionybės požiūriu, nėra vien tik vienkarinis istorinis įvykis – visa Bažnytinė liturgija nėra vien tik atmintiesgaivinimas,

bet čia ir dabar vykstančios revoliucijos ženklai. Kasdien mūsų širdyse gimsta Dievas, kasdien esame kviečiami meilės artimui tarnystei, patiriame gundymų, nešame savo apsisprendimų kryžių.

Kuo tada svarbios Velykos? Jos pri-mena, kad kelias Laisvės ir Išganymo link yra pramintas, kad turime bendrakeleivį, kuris niekada neišduoda ir tik mūsų apsisprendimas, ar mes ištisime ranką ir įsileisime Prisikėlimo uraganą į savo širdį.

Jézus yra iššūkis. Priimti nukryžiuotą Dievą į savo širdį – skausminga ir baugu. Tačiau kito kelio į Išganymą, krikščionybės požiūriu, nėra.

Jis prisikélė, Viešpats iš tiesų prisikélė. Aleliuja.

Andrius NAVICKAS